

נתנו לעשרה כהנים בבת אחת (3) יצא —

ואם נתנו לכהן אחד (4) בזה אחר זה יצא.

נטלו הכהן לפדיון והחזירן לו, יצא. וכך היה

מנחנו של רבי טרפון הכהן, שהיה נוטל חמשה סלעים ומחזיר, וכששמעו חכמים בדבר, אמרו: קיים זה הלכה זו. כלומר, אף שהחזיר, מכל מקום קיים פדיון הבן ולדין זה של הברייתא מסייעת משנתנו.

3. פירש רש"י: שהניח לפני כולן חמש סלעים והלך לו. וחידוש יש בדבריו, כי בפשוטו הנחה אינה כלום וצריך זכיית הכהן, ואם נטלו בזה אחר זה, הרי שיטת רש"י שאינו מועיל אלא כשנותן לכהן אחד, כמבואר בהערה הבאה.

ובאור גדול על המשניות הביא לשון רש"י, וכתב: ומוכח מזה דפדיון הבן דמי לפרעון, ועיין בקצות החושן [רמג ד] שהביא בשם הפרי חדש שיכול ליתן הפדיון בעל כרחו משום דפרעון בעל כרחו שמייה פרעון, ועיין בנתיבות המשפט שם שדחה דבריו, ו מרש"י הנזכר נראה מבואר כהקצות.

4. כן פירש רש"י על פי התוספתא, ומבואר מדבריו שאם נתן לעשרה כהנים בזה אחר זה לא יצא. ומהר"ט אלגאזי [פא ח ד"ה והנה כתב] סייע פירוש זה מלשון הברייתא עצמה, דאמאי לא כלל התנא שתי החלוקות כאחד, והוה ליה למימר: נתנו לעשרה כהנים בין בבת אחת ובין בזה אחר זה — יצא, ואמאי הוצרך התנא לעשותם שתי בבות. וראה עוד שם אריכות גדולה, האיך מהני בזה אחר זה מה שלא מצינו כן בשאר מקומות הטעונים שיעור.

אבל הרמב"ם [בכורים יא ז] כתב: נתן חמש סלעים לעשרה כהנים בין בבת אחת בין בזה אחר זה יצא. ומבואר שהוא מפרש כפשוטו. ומהר"ט אלגאזי שם הביא כן גם מדברי התוספות לעיל מח ב ד"ה דרבי מאיר, שכתבו "שיכול לשלם לעשרה כהנים בזה אחר זה". ובביאור שיטת רש"י ראה שם.

ובאור גדול על המשניות כתב לבאר שיטת

רש"י, על פי המבואר לעיל מט א כפודה את בנו בתוך שלשים יום שיחול לאחר שלשים יום ונתעכלו המעות, דרב סבר דבנו פדוי, כמו מי שקידש אשה לאחר שלשים שהיא מקודשת היות ושעבוד המעות קיים, דהיינו, כיון שאם לא יחולו הקידושים יצטרך להחזיר, זה מחשיבהו כאילו שהמעות עדיין קיימים, ושמואל נחלק, כיון שאין בידו לפדותו עכשיו שהוא בתוך שלשים. ומבואר, שאם יפדהו לאחר שלשים כדי שיחול לאחר זמן, ונתעכלו המעות, יהיה הפדיון חל לאחר זמן אפילו לשמואל.

ואם כן, יש לומר, דרש"י כיון בדבריו ליישב את קושיית התוספות לעיל מח ב ד"ה דרבי מאיר, דסבירא ליה חמש ולא חצי חמש, והכא מהני לעשרה כהנים בזה אחר זה. ולכך סבירא ליה לרש"י שבאמת אינו יוצא במקצת, רק הא דיוצא בזה אחר זה היינו משום דהפדיון באמת נגמר אחר כך כשהשלים לגמרי והוי כמו בתורת פקדון אצלו עד שנגמר לגמרי, וכיון דבידו לפדותו עכשיו מהני לכולי עלמא אפילו נתאכלו, ואם כן, כל זה שייך רק בכהן אחד דאם לא יתרצה בשעת ההשלמה לפדיון יצטרך להחזיר, מה שאין כן בעשרה כהנים דיוכל כל אחד לומר דאינו מתרצה עד שיתן לו גם השאר, ואתי שפיר דבעינן דוקא כהן אחד.

ולפי זה הוסיף שם לבאר שלא יהיה ראייה מרש"י שכתב גבי עשרה כהנים בבת אחת שהניח לפנייהם והלך לו, שפרעון בעל כרחו שמייה פרעון [ראה הערה קודמת], ומשום שאם כן, ממילא ברישא שפיר מיקרי בבת אחת כיון דנתן להם בבת אחת והניח והלך לו לשם פדיון